

SVINJSKI KVARTOVI

The cost of this translation was defrayed by a subsidy from the Swedish Arts Council, gratefully acknowledged.

Zahvaljujemo fondaciji Swedish Arts Council,
koja je finansijski podržala prevod ove knjige.

SVINJSKI KVARTOVI

Susana Alakoski

Sa švedskog prevela
Milena Podolšak

Naslov originala
Susanna Alakoski:
SVINALÄNGORNA

© Susanna Alakoski, 2006
© 2019. za srpsko izdanje, Heliks

Izdavač
Heliks

Za izdavača
Brankica Stojanović

Urednik
Bojan Stojanović

Lektor
Vesna Đukić

Štampa
Artprint Media, Novi Sad

Tipografija
Janson Text

Prvo izdanje

ISBN: 978-86-6024-037-0

Smederevo, 2019.

www.heliks.rs

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Za Janu Kristinu, Nilasa, Runu, Jonu, Franka i Hanu.

Puti. Mačka se zvala Puti. Kad smo je dovikivali preko ograde od terase, ime bi joj se promenilo u Tipu. PuutiPuutiPuti-PutiPuTipuTipuTipuTipuTipuuTipuu. Omacila je mačiće koje smo podavili, sve sem jednog. Bilo je tigrasto poput Puti i nadenuli smo mu ime Tipu. Kasnije bismo ugušili Puti, pa je Tipu postala novi porodični lovac i maza. Zabadala bi kandže u vrapčiće, mahovinu i voluharice. Pod kaučem bi krckalo, pod krevetom vonjalo na crkotine, a krzno i perje toliko je nerviralo oca da su psovke naizmenično navirale. *Voi vittu**, *vittun vittu*. *Voi vittun vittun vittu*. Kao da je mačka kriva za sve.

Onda je Tipu dobila mačiće. Udavili smo ih sve sem jedne tigraste baš kao Tipu. Nazvali smo je, jednostavnosti radi, Puti.

Mačići su davljeni kao na pokretnoj traci, mada bismo svakog proleća sačuvali jednu novu Tipu ili Puti.

„Inače bi bila šteta zbog mame mačke.“

Otac se počesao po mošnicama.

„Inače bi bila šteta zbog mame mačke.“

* (fin.) U pičku materinu. (*Prim. prev.*)

Majka se podrugivala ocu, takođe se češući po preponama.

„Jeste, i mogu ja da se brinem o mačetu.“

„Aha, i ‘možeš ti da se brineš o mačetu?’“

Majka je istovremeno i klimala glavom i odmahivala njome.

„Tako je, a mogu i da podavim mačiće.“

Otac se lupio po prsima, uvukavši stomak. Oponašao je Tarzana. Majka je prevrnula očima. Zašto svi muškarci moraju stalno da oponašaju Tarzana?

„Možeš da počneš time što ćeš za nekoliko nedelja da podaviš ove mačiće, pa ćemo onda da vidimo koliko si hrabar.“

„Videćeš već.“

Tipu je ležala na vunenom ćebetu bordo boje, na podu mamine i tatine spavaće sobe. Stajali smo zbijeni oko nje, razrogačenih očiju. Mačići su joj jedno po jedno mileli iz trtice, ispaljeni, i padali na zemlju uzduž i popreko, jedno preko drugog. Tipu je smazala posteljice i pupčane vrpce, jednu za drugom. Tata je otvorio prozor da uđe malo vazduha. Na čelu su mu izbile graške znojja. Glas mu nije baš zvučao kao Tarzanov na televizoru.

„*Voi**, što su slatki.“

„Eto, vidiš, sad ću ja morati da ih podavim“, reče mama.

„Jel' moramo sada o tome?“

„Da, moramo, a sem toga moramo i da požurimo. Ubrzo će prohodati i zamjaukati. Ali *voi, voi* što su slatki.“

Majčin glas puče, i ona obrisu znojave dlanove o kecelju.

* (fin.) Ah (uzvik). (*Prim. prev.*)

„Možda bismo mogli da ih damo nekome?“, reče tata.

On začuta i nagnu glavu u stranu, te još šire otvori prozor.

Osetila sam trzaj u grudima.

„Jeste, mama, molim te, zar ne možemo da ih zadržimo? Molim te.“

Poskakivala sam po podu kraj mačjeg kreveta.

„*Voi saatan*†, ceo grad vrvi od mačaka lotalica. Šta misliš, ko još hoće mačku?“

„Molim te, mama...“

„Ne, ne i ne, nećemo zadržati nijedno mače.“

Mama prostrela pogledom prvo tatu, a zatim i mene.

„Izvini, mama, ali mislila sam da...“

„Zašto vazda moramo da imamo gomilu mačaka?“

Ona stavi ruke na bokove i nastavi strogim glasom:

„Leno, donesi kantu.“

„Evo, evo.“

„Biće gotovo očas posla.“

Mama mi je istrgnula kantu iz ruku, bezmalo otrčala u kupatilo i napunila je mlazom mlake vode iz tuša. Potom se istim korakom vratila u spavaću sobu. Tata nije ni zucnuo, nije se ni pomakao. Mama je potom ubacila mačiče u kantu, jedno po jedno, i zadržala ih pod vodom sve dok nisu prestali da se koprcaju. Suze su joj curile iz očiju, znoj sa čela, rekla je da mrzi tatu. Na kraju je ostalo još jedno mače. Tata i ja smo klečali kraj čebeta.

„Mama, zašto stavljaš mačiče u mlaku vodu?“

„Da se ne bi posmrzavali, zar ne kapiraš?“

† (fin.) dođavola. (*Prim. prev.*)

„Mama, koliko ima mačića u kanti?“

„Nisam brojala.“

„Mama, jel' možemo da zadržimo jedno mače?“

„Tišina!“

„Molim te, mama...“

„Tišina.“

„Molim te... molim te, mama.“

Nije mogla. Zateturala se i nevoljno ostavila posljednje mače da leži na ćebet, a onda spustila glavu i glas.

„Da, možete.“

Zatim joj se iz grudi otrgnuo dubok uzdah. A onda se isti takav otrgnu i tati. Ja, koja sam bila prestala da dišem, sada sam duboko uzdahnula, skočila na noge i bacila se mami oko vrata.

„Stvarno, možemo li, možemo?“

„Da, možete.“

„Ali kako to, mama, kako to da možemo?“

Mama je učitala, udubivši se u misli. Zatim je rekla:

„Inače bi bila šteta zbog mame mačke.“

Osmehnula se i namignula tati. Tata joj uzvratila mig.

Potom je rekla da se već pokajala.

Mami je životinja bilo preko glave. Osetila bi olakšanje kada bi nam neka od mačaka netragom nestala ili kada bi je pre-gazila kola na Glavnom putu. Ionako imam pune ruke posla, rekla bi. A događalo se i da se mama i tata dogovore da ne uzmu više nijednu životinju. Onda kada bismo ugušili naše mačke. To je za njihovo dobro, govorili su. I zarad mira u kući. Gušimo ih zarad mira u kući. Ionako ne možemo da imamo gomilu životinja. Pošto smo, naravno, imali i kera. Terija. A Teriju se zaglavila glava u oluku istog onog dana

kada je mami prekipelo. *Voi saatana*, rekla je. *Voi saatanan saatana*. Kao da je ker kriv za sve. Ma da, nema veze šta god da uradimo, kazala je mama. Ionako uvek u kući imamo neku prokletu tigrastu mačku. Neku Puti ili Tipu. I sve bi se nastavilo po starom. Plinara je premeštena na drugi kraj grada, ali tada smo već imali jednu šarenu torbu za gušenje mačaka, koju je mama isheklala ili ištrikala, i u kojoj smo nosili naše Puti i Tipi.

* * *

Teri mi je bio najbolji prijatelj. Dobila sam ga od tate. I Marku ga je dobio od tate, ali je ipak ponajviše bio moj. Bio je i Sakarijev takođe, ali je najviše pripadao meni. Marku i ja smo zanovetali da imamo psa. Mama je rekla, samo preko mene mrtve. Međutim, tata je bio pijan i razgaljen i došao je kući sa štetom istog dana kada se mama vratila iz porodilišta sa Sakarijem. Jebote, naravno da deca treba da imaju kera, rekao je. Kupio je štene mešanca, za jednu krunu. Mešanca jazavičara i terijera. Bilo je belo i crno. Policijski pas, rekao je, zar ne vidite, ima pištolj pod stomakom. Ja i Marku smo poput zečeva skakutali po sobi. Pas, dobili smo psa. Štetetu smo nadenuli ime Teri. Policijski pas Teri. Mama je istog trenu obznanila da ne podnosi kerove i ni mrtva neće ići u šetnju sa njim. I bilo bi bolje da se on stara za decu, a ne što joj umesto toga pravi još posla. I samo da zna, od sada je gotovo sa jebanjem. Nijedno dete više.

Oblačila sam Terija u Sakarijeva dečja odelca i ljuljuškala ga na krilu, kao što je mama ljuljuškala Sakarija. Kada bi mama posla u šetnju sa Sakarijem stavila bih Terija u kutiju za cipele, koja je taman stajala u dno dečjih kolica. Mama je puktala. Zar ti nije palo na pamet da će dlake biti svuda,

rekla je tati. I zar ti nije palo na pamet da ću ih ja čistiti? I zar ti nije palo na pamet ko obavlja sve po kući.

Teri i ja smo se igrali i išli zajedno u šetnje i tešili jedno drugo kada bismo bili tužni. Ako bi Teri podvio rep među noge, i ja bih isto tako izgledala. Ako bi mu oči bile poluzatvorene, i meni bi isto tako bile. Ako bi mu uši bile oklembešene, i moje bi uši bile oklembešene. Kad bi se mama i tata svadali, Teri bi podvio rep među noge. Ali nije bilo brige, jer sam uvek mogla da ga oraspoložim ukoliko bih mu bacila štap. A kada bi ga doneo, bila sam veselija od njega. Teri bi mi uveče uskočio u krevet, spavali smo zajedno iako je mama rekla da kerovi ne smeju da spavaju u krevetu. To je bilo dobro kod mame.

U maminoj blizini Teri je znao gde mu je mesto. Međutim, mama bi se uveče zaboravila. Kroz ključaonicu bih je videla kako mazi Terija pod bradom i kako ga češka po stomaku, tako da mu se zadnja noga vrti ukrug. Mali moj. Ne zauzimaš ti toliko mnogo mesta, šaputala bi, nisi ti toliko velik, e jeste, bome, zabavno što sada imamo malog psića. I na kraju je priznala tati da je svakako dobro što izlazi u šetnju, uprkos svemu. Baš sam se udebljala nakon trećeg deteta, rekla je. Eto vidiš, na duže staze se isplati imati kera, odgovorio je tata. Zašto ne bismo imali mesta za kera, i za mačku možda? Tata bi zatim vežbao da priča švedski, rekao je da nam je *saata tako dobro. Setamteset pet i pola vatratnih metara. Imamo ri sobe i kubinu i veliko moore tik isa coska.*

Viti kakvo posmatranje!

Napolju se uhvatio prolećni mraz. Majka je nosila Sakarija na boku dok smo razgledali novi stan. Ja sam je pratila unaokolo. Marku je ostao napolju u dvorištu, hteo je da isproba ljuljaške. Nikada nismo videli mamu tako ushićenu, pričala je glasno o svemu što smo videli. Prvi sprat, baš praktično, rekla je kad je stavila ključ u bravu. Pogledaj kakav lep hodnik, ovde možemo da okačimo odeću i sve to. Dođite, deco, hajde da prvo izađemo na terasu. Jeste videli, oh, kako je velika terasa, Sakari, ovde ćeš ti moći da spavaš po podne. Nagnula se preko ograde terase i duboko udahнула. Dođi, Leno, dođi da te podignem da i ti vidiš. Mama odvrnu slavinu u kuhinji. I topla i hladna voda, najzad, reče. Najzad, najzad. Pređe dlanom preko radne površine, nijedne ogrebotine. I ona je potpuno, potpuno nova. A jeste li videli koliko su lepe pločice i koliko je veliki frižider i koliko je lep šporet? Zatim je otvorila vrata ispod sudopere i upitala jesmo li videli koliko mnogo ima kuhinjskih elemenata. Stavila je Sakarija unutra i nasmejala se, zatim rekla da može da ostane tu pošto nećemo imati dovoljno stvari da popunimo sve elemente. Sakari je briznuo u plač, a mama ga je izvadila i poljubila i rekla da se samo šalila. Upitala sam da li ću dobiti svoju sobu, ali je mama odgovorila: najverovatnije

ne. Moraćemo da delimo, rekla je. Ti i Marku možete da podelite veliku sobu, Sakari će spavati sa mnom i tatom dok malo ne poraste. Zatim je otvorila jedna visoka uzana vrata, vidi ti ovo, ovde ima čitav odeljak za stvari za čišćenje. Tata će sada morati da nabavi usisivač.

Produžili smo dalje, u kupatilo. Kada i ormarići. Lavabo i ormar za sušenje veša. I ovde ima tople vode. Smem li, upitala sam mamu. Naravno da smeš, odgovorila je i pogledala po kupatilu, od poda do plafona. Odrnula sam slavinu i pustila toplu vodu da teče sve dok se para nije raširila po čitavom kupatilu. Mama, što nam je velika kada, možemo svi zajedno da se kupamo u njoj. Eh ne, toliko velika nažalost nije, napomenula je mama i otvorila vrata. Iza njih se nalazila klozetska šolja. Najzad, reče mama, najzad klozet unutra.

Nastavili smo dalje. Veliki prozori puštali su sunčevu svetlost u stan. Cveće će ovde uživati, kazala je mama. Staklena vrata ka dnevnoj sobi. Njoj je to nepraktično. U hodniku ima nekoliko ormara. Mama ih je otvorila i opipala police. Sve je tako lepo i novo, ponovila je. Dobro je što je pod od linoleuma, lako će se brisati. Ja do tada nisam nikada videla linoleum, ali mi je bilo jasno da je to dobra stvar. Pod u dnevnoj sobi zvao se parket. Linoleum i parket, ponovila sam te reči više puta kako bih ih zapamtila. Od sada nam se noge više neće smrzavati, nastavi mama. I abrakadabra, najbolje od svega, nema više buba mokrica da se zavlache pod pod!

Jedna spavaća soba je bila veća od druge. Koračali smo po njima, mama je opipavala zidove. Beton, rekla je zabrinuto, biće teško ukucati eksere, ali valjda će tata to da reši. Otvorila je uzani prozor za provetravanje u dnevnoj sobi. Videli smo Markua napolju. Ne ljuljaj se previsoko, doviknula mu je mama, a zatim se okrenula ka nama, vidite, deco, koliko vam je veliko

dvorište za igranje, i odmah tu ispred stana. Poljubila je Sakariju u nos. I jesi li video, Sakari, ulaz za antenu, pokazujući na rupicu u zidu, tata će da se obraduje. Ovo će nam biti soba za televizor. Televizor u boji, Sakari, tata će nam sigurno nabaviti televizor u boji. Pomisli samo, kazala je zatim, skoro se prvi useljavamo. Neke zgrade nisu još ni završene, imali smo nevelikatu sreću. Misliš da će ti biti dobro ovde, Leno?

* * *

Mama je izgledala ljuta kada su se vratili kući. Tata je više delovao tužan. Kao kada bi se kajao zbog nečega. Ostali su u kuhinji, zvučalo je kao da mama grdi tatu. Uplašila sam se i otpuzala pod sto, Teri je pošao za mnom. Podvili smo rep među noge i oklembesili uši. Sakari je spavao u kolicima napolju u dvorištu, nisam znala gde je Marku.

„Potpuno je druga stvar što naglas čita pravilnik, iako ljudi znaju da čitaju“, rekla je mama.

„Eh, nije bilo toliko strašno“, odvratio je tata.

„Zar nisi primetio kako se podrugljivo smeškala?“

„Ali stan je sada naš...“

„Pa rekla je da moramo da se dovedemo u red i pre nego što smo išta uradili!“

„Ma nije valjda to rekla?“

„Nego šta da jeste.“

„Mislim da sada malo preteruješ...“

„Nego šta da jeste, samo što nije upotrebila reči.“

„Hajde da zaboravimo na sve to, sada imamo potpisan ugovor.“

„Šta ti misliš, da nisam čula šta se priča o ovoj opštini, a? Onu Britu Petešon zovu Brita Magareća Pička. Kako neko, dođavola, može da ide okolo sa roze karminom?“

Mama je potom ispričala tati sve što je čula o Briti Petešon. Zvučala je veoma ljutito.

Ta prokleta Brita Petešon, sa magarećim zubima, ceo život radi u stambenom uredu, ili kako se već to zove, objasnila je mama. Svi znaju da je sadista. Niko kome treba stan ne može da je izbegne. Dogodilo se upravo ono što sam i čula. Morali smo da stojimo tamo, posramljeni, iza onog visokog pulta i da čekamo dok ne prelista ugovore. Zar nisi video, tri puta je prošla kroz naš ugovor! I nije nas ni pozdravila kada smo ušli, nije čak ni rekla da sednemo ili tako nešto. Pravo je čudo što nam nije istrгла ugovor iz ruke tik pre nego što smo ga potpisali. Čula sam da je to uradila drugima.

Mama je koračala napred-nazad. Listovi su joj izgledali mnogo deblje ispod stola, odakle se nije video ostatak tela. Teri i ja smo sedeli, tihi kao bubice, i mada smo bili zapušili uši, čuli smo sve što je govorila.

Tata je upitao zar nije normalno da se pravila naglas pročitaju. Mama je odgovorila, vičući, nije, u pičku materinu. Ne na taj način. I zahtevala je da se zakunemo na trezvenost, kako to nisi čuo? Čak ni u Švedskoj ne sme od ljudi da se zahteva da se zakunu na trezvenost, tretirani smo kao građani drugog reda ili tako nešto, iako nas prvi put u životu vidi. Zakletva na trezvenost je mnogo teža fraza od linoleumskog poda ili parketa. Toliko loše nije bilo, valjda, rekao je tata, na šta je mama odskočila poput federa. Krenula je da mu nabraja gomilu stvari koje je nazvala pravilima, glasom koji nikada ranije nisam čula:

Nove tapete na svakih dvanaest godina.

Ne smemo sami da krečimo ili lepimo tapete u stanu – kao da to uopšte hoćemo.

Renoviranje na sopstvenu ruku, koje nije opština odobrila, mora pri iseljavanju nadoknaditi zakupac – kao da je kršenje prethodnog pravila prva stvar koju bismo učinili.

Ne smemo da zasadimo sopstvene tulipane ili drugo cveće u lejama – kao da je to prvo što smo mislili da uradimo.

Teri ne sme da kopa cvetne leje – kao da finski državljani šetaju kućice po cvetnim lejama.

Ne smete da ostavite upaljen štednjak kad krenete u prodavnicu – čuješ li, ona misli da ću zaboraviti da ugasim štednjak!

Mamin glas je zvučao sve ljuće i ljuće.

Listovi su bivali sve deblji i deblji.

I moram da oribam vešernicu grubom četkom kada završim sa pranjem veša, i ne smemo da bacamo hranu po zidovima kada se posvađamo.

Ne smemo da bacamo higijenske uloške i novine u klozet-sku šolju i ne smemo da pravimo buku posle deset uveče.

I obzirni, ne smemo da zaboravimo da budemo obzirni.

U opštinskom uredu radi nastojnik, ako bude pukla cev ili tako nešto. Ali *pazite*, on *ne* dolazi bez potrebe.

Šta ona, kog đavola, misli, da smo svinje ili tako nešto.

Sada je tata koračao napred-nazad. Zatim je rekao da mama ne treba toliko da se sekira. To su samo pravila, a pravila svakako moraju da postoje. Sve će se srediti, samo da se uselimo u stan.

Mama se smirila, listovi su se ponovo suzili. Nisam mislila da se toliko razbesnim, reče ona. Sela je i potom kazala, izvini, ali ne znam... tako sam se rastužila zbog... pa, zbog njenog tona. Čula sam da Fridhem u opštinskom uredu nazivaju Svinjski kvartovi.

Uselili smo se na leto. Asfalt pod ljujaškama bio je užaren i mirisao je na novo. Bio je mekan i plavičastocrn u dvorištu zgrade, i tvrd i sivkastocrn po stazama. U lejama su štrčale loptice posadenog žbunja. Mama je rekla da su to bebe živice koje će jednog dana postati tate i mame živice. Hodnik zgrade je bio žut, sa crnim tačkama, i mirisao na sveže ofarbano. Stan je bio obasjan suncem i delovao veći nego kada smo ga prvi put razgledali. Mama je bila spakovala naše stvari u kutije i kese. Imali smo tek pokoji komad nameštaja, pošto je prethodni stan uključivao kuhinjsku opremu i kauč, pa njih nismo mogli da preselimo u nov stan. Tata i mama su preneli stvari Sakarijevim kolicima i tatinim biciklom. Marku i ja smo čuvali Sakarija dok su mama i tata unosili stvari i odlazili po narednu turu. Osećali su se na znoj i prljavštinu. No, tata je bio dobro raspoložen i pevušio finski tango, *tango desiree*. Tatine obrve su se iskrivile, a na trenutke je nosio više kutija i kesa odjednom. Mama bi nas obišla s vremena na vreme, napravila sendviče i uspavala Sakarija kada se umorio. Zatim bi opet pomogla sa nošenjem stvari.

Uveče smo sedeli u krevetima i jeli sveže napravljene sendviče i pili mleko. Mama je rekla da će koliko sutradan složiti

sve kuhinjske stvari u elemente i da ćemo tada opet dobiti pravi obrok. Rekla je i da misli kako će stići i da počisti naš stari stan i koliko-toliko sredi novi.

Mama i tata su istovremeno zevali. Otišli smo u naše novo kupatilo i oprali se. Mama je izvadila novi sapun. Da proslavimo današnji dan, rekla je. Marku i ja nismo hteli da prestanemo da peremo ruke.

Kreveti su svi bili u istoj sobi.

Zaspali smo rano.

* * *

Prvo što je tata uradio po useljenju bilo je da nabavi omanji kuhinjski sto, četiri drvene stolice bez naslona i hoklicu. Nema veze što stolice nisu iste, rekao je, nama su dovoljno dobre. Zatim je dovukao dve fotelje, kauč i mali stočić za sobu sa televizorom. Nema veze što je kauč malo pohaban, rekao je, nama je dovoljno dobar. Kada je završio sa tim, nabavio je daske i napravio krevetac za Sakarija. Ofarbao ga je u crveno i stavio u čošak terase. Eto, rekao je, Sakari sada ima krevetac za popodnevnu dremku. Poručeno iz kataloga. Najlepši u ponudi. Zatim je nabavio televizor koji nam je takođe bio dovoljno dobar, mada ne zadugo. Deca imaju krevete koji će im još neko vreme biti dobri, rekao je. Sada će sve da se sredi. Baš sve. Pitala sam tatu odakle mu tako dobre stvari. On mi je odgovorio da ne treba da budem toliko radoznala i da bogati ljudi odbacuju gotovo nove stvari.

Tata je na biciklu doteglio sav taj nabavljeni nameštaj. Kada se vratio kući, zadihan i oznojen, balansirajući bračni krevet na volanu i sedištu bicikla, mama je izjavila da ne veruje sopstvenim očima. Izašla je na terasu i viknula mene, Markua i Sakarija, pogledajte, rekla je, pogledajte sa čime se

tata vraća. Zatim je počela da tapše. Pazite na Sakarija, naredila nam je, te istrčala da pomogne tati sa nošenjem. Kazala je da se brine za tatu. Ruke će ti se uskoro oklembesiti do zemlje, budeš li i dalje toliko vukao i teglio. Ima da budeš kao orangutan. Čudno, ali ček samo da prezalogajiš nešto, ima opet da izgledaš normalno. Pažljivo, Kimo, pazi na leđa.

Jedne večeri, dok smo Marku i ja ležali u svojim krevetima, tata je došao kod nas u sobu. Seo je na ivicu Markuovog kreveta, ali nam se oboma obratio. Rekao je da moramo da mu obećamo da se nikada nećemo žaliti. Da nikada ne smetnemo to sa uma. Da se nikada ne žalimo, jer smo dobili divan stan, i jer smo imali sreće. Mnogo, mnogo više sreće od mnogih, mnogih drugih. Shvatate li, deco, kazao je, sada živimo u domu koji ima sve, toplu vodu, ve-ce i kadu, pa čak i vešernicu. Vidite, u ovom će stanu mami biti sve lakše. I ovdje imate veliku šumu, tu odmah iza ćoška, u njoj možete da se igrate, i mekanu peščanu plažu, maltene tik do same zgrade. A na pljucometar odavde imate najveće more na svetu, u kome je kupanje sasvim besplatno, a to je, deco, pravi luksuz. A Istad je, znate, vojni grad, rekao je spustivši glas kako bi priča zvučala uzbudljivije. U šumi se, pod zemljom, protežu lagumi, a kraj mora uzdižu utvrđenja. Čitava šuma vrvi od bubica što pričaju skonski*, ima da steknete mnoštvo drugara. Nisam razumela većinu onoga što je kazao, ali sam razumela šta je hteo da kaže, i Marku i ja smo obećali da se nikada nećemo žaliti.

Nakon nas uselile su se i ptice. Tata ih je mamio hranom. Odlazio je biciklom u Melerovu pekaru više puta nedeljno. Jel' vam možda ostalo jučerašnjeg hleba, pitao bi, i ponekad

* Južnošvedski dijalekat. (*Prim. prev.*)

bi dobio dve pune kese. Stajao bi na terasi i pušio. Krunio bi tako hleb i zemičke, sa cigaretom u ustima, i bacao mrvice svojim pticama. Torokao bi sa njima i kazivao im poslovice. I hleb je ništa drugo do sitne mrvice, rekao bi. Ptice su nam postale kućni ljubimci, ali ponekad, protiv svoje volje, i Putini obroci. Tata ih je zvao svojim kanarincima za uboge.

Tata nam je saopštio da mama i on prave malu žurku za useljenje. Sedeli su u kuhinji, sa flašom vina i našim čašama za mleko. Doneli su nam sladoled serviran na tanjirićima od šoljica za kafu. Tata je govorio nekako neuobičajeno i mnogo više i izgovarao reči drugačije nego obično. Kada bi pio vino, bio bi ili srećan – kao što je bio sada – ili bi hteo da vodi ozbiljne razgovore. A tada bi naročito zahtevao da ga slušamo. To mi se nije dopadalo. Pričao je sve vreme dok smo jeli sladoled. Živeti u Skoneu, to je kao da živimo u pravom inostranstvu, rekao je. Nebo je prostranije. Cveće više. Da, sve raste bujnije nego u Finskoj. Zamisli samo, Marku, zamisli, Leno, uskoro ćete moći svojom rukom da berete paradajz. Ima da zasejem povrtnjak na terasi. Legalni povrtnjak, reče potom i namignu mami. Zamislila sam kako paradajz raste na našoj terasi, kako raste preko Sakarijevog krevca za popodnevu dremku, preko praznih vinskih i pivskih flaša poslanih u papirne kese. Trgnula sam se iz tog povrtarskog sna kada je tata rekao da će Putini ili Tipini kavaljeri možda pisati po povrtnjaku. Mama je rekla da je čudno što uvek, iz nekog razloga, uspemo da sačuvamo mačku, a ne mačka. Iako bismo svaki put mislili da je mačak. Tata reče da će nabaviti pištolj

na vodu kojim će da gađa mačje kavaljere kako bi odbranio zasadeni paradajz. Mama mu odvratila da je sada prekasno, pošto ih je već nahranio kivanom haringom, pa su mu se sada mazile o noge čim bi se ukazao. Isto je sa Terijem, rekla je. Ne pomaže ništa što ga šutiraš i grdiš, kada ga u isti mah hraniš kivanim koskama sa mesom. Tata se na to nasmejao i kazao da su u prodavnici u *Vridbemu* imali, jebote, mnogo lepe koske za *klodanje*. Dobio je čitavu kesu za samo jednu krunu, a ponekad bi mu kosti dali i za džabe. A unutra nisu bile samo kosti za *klodanje*, već i druge hrane. Mama i tata su ispili skoro sve vino, a Marku i ja smo pojeli sav sladoled. Otišli smo u svoju sobu da se igramo Markuovim automobilčićem. Sakari je ostao da sedi u maminom krilu. Otišli smo na spavanje i čuli da se mama i tata svađaju oko nečega, a da Sakari plače. Teri je uskočio kod mene u krevet i liznuo me po ruci, hteo je da ga mazim iza uha dok ne zaspi.

Ujutru, kada smo se probudili, tata je opet izgledao pokajnički. Upitao je mamu da li je ostalo još nešto vina. Mama je izgledala umorno i besno i odgovorila mu da ima kafe. Potom je obukla Sakariju i zamolila Markua i mene da ga odvedemo u dvorište i časkom pričujemo. Izašli smo i spustili Sakariju u pesak na dečjem igralištu. Jutarnje sunce je jarko sijalo.

Nisam znala kako se zove ni jedno jedino drvo. Takođe nisam mogla da odredim tačne boje lišća, mora i neba. Znala sam samo da sunce luči narandžastu boju ukoliko čvrsto zažmurim. Zažmurila sam.

Vratili smo se u stan malo kasnije. Mama je ponovo izgledala raspoloženo i rekla da Marku i ja po vasceli dan zujimo između kuhinje i dvorišta. Da nema ni trenutka mira. Da imamo propelere u nogama.

Mama je ta koja nas je vodila u šetnje po šumi, koja nam je pokazala put do plaže. Ona nas je naučila da prepoznamo mirise peska i šume i da procenimo kada možemo da pređemo preko ulice. Ona bi napravila sendviče i sok i ne bi zaboravila da ponese ćebe. Mama nam je pokazala gde rastu divlje trešnje i jorgovani, ona nam je pokazala da običan dan može sadržati svašta i trajati unedogled. Ona bi pokazala prstom na vruć letnji dan, kad bi u se sumrak presavijao preko horizonta. I mama je tvrdila da dani i te kako mogu da se presaviju kada je tata rekao da dani nipošto ne mogu da se presaviju.

Mama je lepo mirisala.

I muškatile su cvetale u našim tek montiranim prozorima.

Naša zgrada se nije razlikovala od ostalih zgrada. Drveće za penjanje je bilo drveće za penjanje. Dečaci i devojčice se nisu razlikovali. A kad bih se propela na prste dosegula bih negde daleko, izvan. Nadomak. Nije mi uopšte padalo na pamet da bi život iznenada mogao da se završi.

Na terasi sam držala teglu sa bumbarima, vlatima trave i divljom ružicom. Trudila sam se da bude čista i sređena, baš kao što se mama trudila da nam kuća bude čista i sređena.

Prošlo je godinu dana i novo leto je podrhtavalo po asfaltu. Iznad nas se uselio pekar Ulson. Kad se veselio, puštao bi Elvisove pesme, *King krijol*, *Džejilhavz Rok* i *Sač e Najt*, iznova i iznova. Pored njega je stanovala jedna poljska porodica, a iznad njih jedna majka sa detetom. Na drugom spratu živela je još jedna majka sa detetom. Fridhem je postao krcat ljudima, rekla je mama. U malim stanovima živeli su samci i stare čike i tete. U jednoj zgradi spojili su dva četvorosobna stana, u koje su se uselila neka starija deca koja su morala da žive zajedno pošto su bila čudna. Mama je rekla da se to zove *krupno stanovanje*. Ljudi su vazda ulazili i izlazili, ulazna vrata od zgrade su lupala, a poklopac od šahta za đubre se otvarao i zatvarao. Svidali su mi se svi ti zvuci, pa bih sedela u hodniku zgrade, pod stepenicama, u svojoj tajnoj kolibici. Odatle bih pratila sve što se događa. Debele i vitke noge prolazile su pored, a majke bi ponekad zastale u hodniku da popričaju među sobom. Još uvek nisam nikoga dobro poznavala. Ja, Marku i Sakari igrali smo se samo jedno sa drugima.

* * *

„Uskoro ćeš poći u školu, kada se završi leto“, reče mama.

„To znači da moram da naučim švedski“, odvratih.

„Naučićeš očas posla.“

„Šta je to *očas posla*, mama?“

„Ne znam tačno, ali to znači da ćeš naučiti švedski mnogo brže od tate.“

U pesku na igralištu sedela je jedna devojčica. Stajala sam na prozoru u hodniku zgrade i posmatrala je, ali se nisam usuđivala da izađem napolje. Otrčala sam kod mame u kuhinju.

„Kako se na švedskom kaže: htela bih da se igram sa tobom?“

Mama mi je naglas odsrivala i ja sam na brzinu uvežbala frazu dok sam trčala napolje.

„*Stravo, tela bih ta se ikram sa topom.*“

Ose nije ništa odgovorila, već je samo gledala u mene, žmirkajući od sunca. Zatim mi je napravila mesta i ja sam sela na pesak pored nje. Kopale smo sve do Kine, ćutke. Ona malim ašovom, a ja kanticom. Pesak nas je žuljao pod kolenima, kada smo razgrnule onaj vlažni i hladni. Bile smo nadomak odredišta kada ju je njena majka viknula.

„Osee, ručak je gotov!“

Ose je odložila ašov i ustala, pa pogledala u mene i obri-sala pesak sa dlanova.

„Kasnije se možemo još igrati.“

Potom je otrčala. Na putu do zgrade očistila je pesak sa kolena.

Ose je živela u susednom ulazu, na prvom spratu, zid do zida sa mnom. Terase su nam bile spojene kao sijamski

blizanci. Ostala sam da sedim na pesku i gledam u njene prozore. Mama joj je imala užasno lepe cvetne zavese. I imali su lepe, istovetne saksije za cveće, mi nismo imali nijednu takvu lepu posudu, pod našima su bili tanjirići od šoljica za kafu. Provela sam neko vreme upoređujući prozore, Osini su bili mnogo lepši. Oni su u prozorima imali ukrasne predmete, a mi nismo imali ništa sem cveća i jednog svećnjaka. Osin stan je sigurno i unutra lepo uređen. Pitam se da li ima svoju sobu?

Kasnije se možemo još igrati. Otrčala sam kući kod mame.

„Mama, Ose i ja ćemo se kasnije još igrati.“

„Vidi ti to“, reče mama, „kako si tako savršeno naučila švedski?“